



Óli Jacobsen



Betesda 100 ár:

Søgan um Linu og Dollan

Vit hava eitt íkast til søguna um upprunan til Betesda. Byrjanin var á Viðareiði

1. partur

Tann 21. september vóru 100 ár liðin, síðan Betesda, fyrsti salurin hjá Brøðrasamkomuni í Klaksvík, var tikin í brúk. Vit hava í hesum sambandi eitt sindur av søgu aftanfyrri hesa hending, sum kom at fáa stóran týðning fyri bygdina og samfelagið.

Betesda er langt frá fyrsti salur hjá samkomuni. Tann fyrsti, Sloans salur, kom í Havn í 1879, og Ebenezer kom í 1905. Fyrst í øldini kom fleiri salar um landið sum í Porkeri í 1907 og í Hvalba í 1914. Tað var eisini heilt tíðliga, í 1909, at salur kom á Viðareiði, har tað var nógv virksemi hjá Brøðrunum fyrst í øldini.

Tað vóru Brøður, sum fluttu av Viðareiði til Klaksvíkar, sum í fyrsta umfari tóku stig til at byggja Betesda. Ein tann fyrsti av teimum var Jens Klæmint Isaksen, sum stóð fyri salinum í 1917 saman við Jóan Jakku á Viðareiði og Niels Holm í Havn. Síðan tá eru fleiri salar bygdir, og tann seinasti er prýðiliga Betesda frá 2014.

Betesda er hesi árinu blivin ein stór samkoma. Tað kann eisini sigast, at samkomulimir hava havt stóra ávirkan í Klaksvík tey seinastu nógvu árinu.

Føðingardagurin hevur verið hildin við mongum tiltøkum, har hugt hevur verið aftur um bak. Hesi tiltøk halda fram í oktober. Søgan hjá samkomuni er sjálvandi eisini skrivað.

Tann 22. september var eldramarkaður í Betesda, har hugleitt varð um Linu og Daniel J. Danielsen, kallaður Dollin. Hansara søga frá Congo er rættiliga kend. Men í hesi framløgu var eisini dentur lagdur á at lýsa Linu og hennara tilknýti til Norðoyggjar. Hennara søga er avgerandi fyri tann týðning, sum Dollin fekk á virksemd hjá samkomuni á Viðareiði og harvið søguna um upprunan til Betesda.

Tað hevur eisini týðning, at



Tað finst vist eingin mynd av fyrsta Betesda. Henda myndin er av tí næsta, bygt í 1928.

Jens Klæmint, ein tann fyrsta ímyndin av Betesda, greiðir frá, at hann hevði mangan møti saman við Dollanum ymsa staðni, og serliga var tað á Viðareiði.

Dollan skapti fyrst heimssøgu

Her verður tikið nakað aftur í søguna hjá Dollanum í Congo. Henda søgan er nevniliga fortreytin fyri, at hann hitti Linu, sum uttan iva var orsökkin fyri hansara stóra virksemd á Viðareiði og tað, sum stóðst av tí.

Daniel J. Danielsen var sonur Sigrid Danielsen úr Tranti í Havn f. 1841. Hon var fastur Victor. Teir báðir vóru tiskil systkinabørn.

Sigrid fór 24 ára gomul til Danmarkar at arbeiða í húsi. Her gjørdist hon ógift við barn við "smedesvend Ludvig Jørgensen".

Í 1871 fekk hon son, sum varð doyptur Ludvig Daniel Jacob. Pápin er eisini uppkallaður, men vit vita ikki meira um hann. Tey bæði fara aftur til Føroya, og Sigrid giftist í 1874, við einkjumanninum Ják-

up á Kamarinum. Tey finga fleiri børn, men bara Magnus, kendur millum annað sum arkitektur, kom til mans.

Dollin segði um seg sjálvan, at hann hevði verið ein íspegil, ein forherðingur, sum barn og ungur.

Men hann var eisini ein framfýsin unglingi, tí longu 18 ára gamal fór hann til Skotland at lesa til maskinmeistara. Tá má hann so hava dugað enskt, sum var sjáldsamt hjá ungum drongi tá á døgum.

Aftaná útbúgving fór hann út at sigla og livdi sambært honum sjálvum eitt vilt og ógudiligt lív. Men á einum gatumøti í Glasgow í 1898 varð hann radikalt umvendur og fór beinanvegin at virka fyri eina sjómansmissión.

Hann fór á missiónsskúla, og í 1901 fór hann til Congo sum trúboðari hjá Congo Balolo Mission, sum var ein baptistamissión, einar 1.000 fjórðingar niðan eftir Congo-ánni. Navnið Balolo vísir til økið, har hann virkaði.

Tað kann skoytast uppí, at

tað finst ein annar føroyingur, sum hevur eitt ávíst samband við Balolo missiónina. Tað er Jógvan við Keldu. Stovnarin av hesi missiónina var Henry Grattan Guinness. Seinni tók sonur hansara Harry við. Henry hevur ein sál í sangbókini hjá Brøðrasamkomuni, sum byrjar so: "Tornakrýndan trænum á". Jógvan hevur gjørt lagið.

Søguliga ferðin við Casement

Dollin var skipari og maskinmeistari á báti hjá missiónini, Pioneer, sum sigldi millum støðirnar hjá missiónini á Congoánni. Dollin hevur verið ógvuliga evnaríkur, tí áðrenn tvey ár vóru farin, kundi hann prædika á lokala málinum. Eisini fekk hann ummæli sum framúr dugnaligur maskinmeistari.

Men Dollin var kendur fyri at bráur av lyndi. Hetta skapti honum óvinir millum sínar egnu, og í 1902 varð hann kærður til missiónina fyri harðskap. Hetta endaði við, at

hann var heimkallaður til London at svara fyri seg.

Men nú hendir nakað heilt annað. Í 1903 heitir bretska stjórnin á sín konsul í Congo, íran Roger Casement, um at kanna tíðindi um yvirgang, sum myndugleikarnir saman við gummiidnaðinum framdu móti teimum innføddu í Congo.

Til hetta endamál leigaði hann trúboðaraskipið Henry Reed, so hann lættligari kundi koma til tær ymsu bygdirnar við Congoánni at kanna, um nakað var í hesum tíðindum.

Á veg oman eftir Congoánni á ferðini heim fær Dollin boð um, at heimkallingin er afturkallað, tí kærurnar móti honum eru kendar ógrundaðar.

Hetta hendir samstundis, sum Dollin hitti Casement, sum manglaði ein mann at vera skipari og meistari.

Dollan fer nú umborð á Henry Reed. Hann kom eisini at vera tolkur og hjálparmaður hjá Casement.

Teir sigla frá juli til september í 1903 niðan og oman eftir Congoánni. Lagt verður at í ymiskum bygdum, har viðurskiftini verða kannað. Niðurstøðan var, at her var talan um eitt satt ræðustýri við grovast hugsandi yvirgangi móti fólkinum.

Casement gav aftaná ferðina í brævi til bretska uttanríkisráðið Dollanum tað ummæli, at uttan hansara skil og dugnaskap hevði henda ferð ikki eydnast so væl, sum hon gjørdi. Um so ikki meira hendi, hevði tað verið nóg mikið til at gera Dollan søguligan.

Tað finst eitt minni um hesa ferðina í Føroyum. Tað er læknabókin hjá Dollanum, The Colonist's Medical Handbook, sum er komin undan kavi í bókasavninum hjá Óla Hendrik av Fløtum, sála.

Til Bretlands við boðskapinum

Tá ið kanningin var liðug, fór Dollin við fyrsta farti heim til Bretlands. Hann var uppsettur uppá